

**QORTI TAL-MAGISTRATI
(GHAWDEX) GURISDIZZJONI SUPERJURI**

**MAGISTRAT DR.
PAUL COPPINI**

Seduta ta' l-20 ta' Novembru, 2008

Citazzjoni Numru. 80/2003

Carmelo Camilleri

VS

Salvatore u Mary konjuġi Camilleri,
Kummissarju ta' l-Artijiet għal kull
Interess li jista' jkollu.

Il-Qorti,

Rat iċ-ċitazzjoni li permezz tagħha l-attur, wara li
ppremetta illi:

Illi l-attur Carmelo Camilleri huwa inkwilin ta' porzjon art
tal-kejl ta' ċirka disat elef mitejn u erbgħin metru kwadru
(9240 mk) magħrufa bħala tal-Ġebel l-Aħmar sive ta' Borg
Għarib fil-limiti ta' Għajnsielem, Għawdex kif tidher fuq il-
pjanta annessa u markata Dokument A, liema art huwa
jikri minn għand l-uffiċċju kongunt bħala suċċessur tal-

Massa Kapitulari tal-Kattidral ta' Għawdex, li lilha kien oriġinarjament iħallas il-qbiela.

Illi l-attur dejjem u reġolarment ħallas il-qbiela fuq din ir-raba, li kienet u għadha kollha kemm hi fil-pussess tiegħu sal-lum.

Illi fis-sena elfejn (2000) il-konvenut Kummissarju ta' l-Artijiet nieda 'Skema sabiex tingħata qbiela fuq art Agrikola tal-Gvern', sabiex jiġi mogħti titolu lil dawk il-possessuri ta' raba tal-gvern li kienu jaħdmuh mingħajr titolu.

Illi b'mod l-aktar doluż u makakk u bi frodi tad-drittijiet ta' l-attur, il-konvenuti konjuġi Camilleri qabdu u applikaw taħt din l-iskema fejn għamlu rappreżentazzjonijiet foloz talbu li jingħatalhom titolu fuq il-porzjon raba fuq imsemmi, peress illi skond huma din ir-raba kienet tinħadem minnhom u kienet fil-pussess tagħhom. In sostenn ta' dan saħansitra ħadu affidavit in konferma ta' l-istess, liema affidavit jikkostitwixxi flagrantament ġurament falz. Dan peress illi l-inkwilin u possessor tar-raba kien l-attur li dejjem ħadem u kkoltiva r-raba hu.

Illi din l-applikazzjoni ġġib in-numru disgħa, wieħed, ħamsa ħamsa (9155).

Illi dan l-att da parti tal-konjuġi Camilleri sar u jikkonsisti f'attentat sabiex jiġi defrawdāt l-attur, li sar jaf b'din l-applikazzjoni b'kumbinazzjoni.

Illi minkejja diversi interpellazzjonijiet sabiex jirtiraw din l-applikazzjoni u jiddikjaraw illi huma ma għandhom l-ebda pretensjoni fuq din ir-raba, l-konvenuti baqgħu inadempjenti.

Talab lill-konvenuti jgħidu għaliex m'għandhiex din il-Qorti:

1. Tiddikjara illi l-attur huwa l-inkwilin ta' l-art fuq imsemmija.
2. tiddikjara illi l-konvenuti Camilleri ma għandhom l-ebda jeddijiet fuq din ir-raba.

3. tiddikjara illi l-applikazzjoni sottomessa mill-konvenuti Camilleri mal-konvenut Kummissarju ta' l-Artijiet fl-'iSkema sabiex tingħata qbiela fuq art Agrikola tal-Gvern' saret bi preġudizzju għad-drittijiet ta' l-attur.

4. tiddikjara illi r-rappreżentazzjonijiet magħmulin fl-applikazzjoni fuq imsemmija ma humiex veritieri.

5. tikkundanna lill-konvenuti Camilleri sabiex jirtiraw l-applikazzjoni fuq imsemmija definittivament.

6. tordna lill-konvenut Kummissarju ta' l-Artijiet sabiex fin-nuqqas jiċċad din l-applikazzjoni tal-konvenuti Camilleri.

Bl-ispejjeż kollha nkluża VAT u nkluži dawk ta' l-ittri interpellatorju tal-11 ta' Frar 2003 u tal-25 ta' Frar 2003 u dawk ta' l-ittra ufficċjali ta' Marzu 2003. Il-konvenuti huma mħarrka għas-subizzjoni li għaliha minn issa jinsabu ngunti.

Rat id-dikjarazzjoni tal-fatti ta' l-attur kkonfermata bil-ġurament tiegħu.

Rat in-nota ta' l-eċċezzjonijiet tal-konvenuti konjuġi Camilleri li biha eċċepew illi:

1. Illi qabel xejn u in linea preliminari l-esponenti jeċċepixxu n-nuqqas ta' kompetenza *ratione valoris* ta' din l-Onorabbli Qorti fit-termini tal-artikoli 748 u 757 tal-Kap. 12 tal-Liġijiet ta' Malta, u għalhekk jitolbu illi huma jiġu liberati mill-osservanza tal-ġudizzju, bl-ispejjeż kontra l-attur;

2. Illi mingħajr preġudizzju għall-premess, it-talbiet attriċi huma totalment infondati fid-dritt u fil-fatt, għaliex kuntrarjament għal dak allegat mill-attur ir-raba 'Tal-Ġebel l-Aħmar' sive 'Ta' Borg Għarib' kienet minn dejjem fil-pussess tal-esponenti daqs kemm kienet fil-pussess tal-attur, għaliex it-titolu lokatizju fuqha huwa

provenjenti mingħand missierhom komuni illi kien għadda l-pussess tar-raba liż-żewġt aħwa sa minn qabel ma miet;

3. illi lanqas huwa veru illi l-esponenti marru rreġistraw l-art taħt l-iskema mnedija mill-Kummissarju tal-Artijiet mingħajr il-konoxxenza tal-attur, jew illi huma għamlu xi dikjarazzjonijiet foloz jew aġixxew b'xi mod doluż jew makakk. Għall-kuntrarju l-esponenti kienu nfurmaw lill-attur b'dak illi kien fi ħsiebhom jagħmlu sa minn qabel ma marru jirreġistraw l-art, u l-attur kien uriehom illi huwa ma kellu ebda interess naħa jew oħra;

4. Illi l-esponenti għandhom dan xi jgħidu dwar kull talba tal-attur:

- L-esponenti jaqblu illi l-attur huwa inkwilin ta' l-art fuq imsemmija, imma mhux inkwilin waħdu, imma ma' ħuh Salvatore Camilleri;

- L-esponenti għandhom dritt ta' ko-inkwilini fuq l-art de quo;

- Illi l-applikazzjoni taħt l-iskema imsemmija fiċ-ċitazzjoni ma saritx bi preġudizzju tad-drittijiet tal-attur, imma bil-kunsens, konsapevolezza w approvazzjoni tiegħu;

- Ir-rappreżentazzjonijiet magħmulin fl-applikazzjoni huma korretti;

- L-attur ma għandu ebda dritt ġuridiku sabiex jitlob li l-esponenti jiġu kundannati jirtiraw l-applikazzjoni tagħhom definittivament anke minħabba l-fatt illi din l-applikazzjoni b'ebda mod u manjiera ma tippreġudika d-drittijiet talvolta spettanti lill-attur fuq ir-raba de quo;

- Hekk ukoll l-attur ma għandu ebda dritt illi jitlob li l-Kummissarju ta' l-Artijiet jiġu kundannat jew ordnat jiċċad din l-applikazzjoni.

5. Salvi eċċezzjonijiet ulterjuri fid-dritt u fil-fatt.

Rat id-dikjarazzjoni tal-fatti ta' l-istess konvenuti maħlufa minn Maria Camilleri.

Rat in-nota ta' l-eċċezzjonijiet tal-konvenut l-ieħor Kummissarju ta' l-Artijiet, li biha eċċepixxa illi:

1. Illi huwa jirrimetti ruħu għad-deċiżjoni ta' din l-Onorabbli Qorti rigward il-mertu tal-każ in kwistjoni.

2. illi l-eċċipjent dejjem joqgħod fuq il-fatti kif dikjarat mill-persuni li jkunu jippretendu jeddijiet ta' inkwilini fuq art amministrata minnu.

3. illi huwa m'għandux ibati spejjeż.

4. salvi eċċezzjonijiet ulterjuri.

Rat id-dikjarazzjoni tal-fatti ta' l-istess konvenut maħlufa minn Albert Mamo.

Rat il-verbal tagħha tat-13 ta' Marzu 2008 fejn ħalliet il-kawża għal-lum għas-sentenza.

Rat in-noti ta' l-osservazzjonijiet rispettivi ta' l-attur u l-konvenuti konjuġi Camilleri.

Rat l-atti l-oħra tal-kawża.

Ikkunsidrat:

Illi permezz ta' din il-kawża l-attur qed jikkontesta applikazzjoni li għamlu l-konvenuti konjuġi Camilleri mal-konvenut l-ieħor Kummissarju ta' l-Artijiet sabiex jiġu rikonoxxuti bħala inkwilini ta' territorju raba f'Għhajnsielem. Il-konvenuti konjuġi Camilleri jikkontendu illi bħala ko-inkwilini ta' din ir-raba, kellhom kull dritt japplikaw għall-iskema mnedija mill-Gvern sabiex jiġu rikonoxxuti bħala inkwilini jew pussessuri ta' raba proprjeta' tiegħu. Il-konvenut l-ieħor irrimetta ruħu għad-deċiżjoni ta' din il-Qorti.

Qabel pero' ma jiġi ttrattat il-mertu tal-kawża, jeżtiegħ li tiġi kkunsidrata eċċezzjoni ta' natura preliminari mqajjma mill-konvenuti konjuġi Camilleri, li jekk tiġi milqugħa twaqqqa' l-kawża. Dawn il-konvenuti eċċepew preliminarjament l-inkompetenza ta' din il-Qorti *ratione valoris*. Jikkontendu f'dan ir-rigward illi, peress illi l-valur lokatizzju ta' din ir-raba ċertament ma jissuperax il-valur ta' ħamest elef lira (illum EUR 11650), din il-kawża hija ta' kompetenza ta' din il-Qorti fil-ġurisdizzjoni inferjuri tagħha. Imma f'din il-kawża, fost affarijiet oħra, qed jiġi allegat illi l-konvenuti konjuġi Camilleri għamlu dikjarazzjoni falza mal-konvenut l-ieħor biex jiksbu vantaġġ għalihom taħt skema li kienet ġiet immedija mill-Gvern u dana a detriment tiegħu. Kif ġie mfisser mill-Qorti ta' l-Appell Inferjuri fuq eċċezzjoni simili, "*L-azzjoni għalhekk ma tivvertix fuq il-validita' o meno tal-lokazzjoni ut sic iżda minn kwistjoni ta' impunjattiva ta' skrittura għal motiv preċiżat fl-avviż. Kwistjoni fejn il-valur tagħha huwa indeterminat, bil-konsegwenza li din teċċedi l-kompetenza tal-qrati inferjuri.*" ¹ Għall-istess raġuni għalhekk, billi anke hawnhekk għandna l-kontestazzjoni ta' skrittura minħabba allegat frodi, kwistjoni li l-valur tagħha huwa ndeterminat, tiċċad din l-eċċezzjoni.

Fil-mertu mbagħad, insibu li r-raba deskritt fiċ-ċitazzjoni kien ilu żmien jintiret fil-familja tal-kontendenti Camilleri minn generazzjoni għall-oħra. Il-proprjeta' kienet tal-Knisja u l-qbiela kienet titħallas lill-Massa Kapitulari tal-Katidral ta' Għawdex. Meta ġie biex jirtira Ganni Camilleri, missier il-kontendenti Camilleri, u ried jibda jiġbor il-pensjoni, il-qbiela daret fuq l-attur, u minn dakinhar baqa' dejjem iħallas il-qbiela hu waħdu, u ħadd minn ħutu, lanqas il-konvenut Salvu Camilleri, ma kien jikkontribwixxi għal dan il-ħlas. Infatti r-riċevuti ta' din il-qbiela ilhom sa mill-elf disa' mija ħamsa u sebgħin (1975) jinħarġu mill-prokuratur tal-proprjeta' li dan ir-raba jiffirma parti minnu lill-attur u baqgħu hekk jinħarġu sal-elf disa' mija u tnejn u disgħin (1992), meta l-proprjeta' għaddiet f'idejn l-Uffiċċju

¹ Vicky Coleiro noe. vs Michael Grech : 10.04.03 .

Kongunt.² Mis-sena ta' wara, ir-riċevuti relattivi bdew jiġu rilaxxjati lill-istess attur minn dan l-Uffiċċju.³

Ġara illi fis-sena elfejn (2000) il-Gvern nieda skema sabiex jiġu reġistrati l-inkwilini jew pussessuri tar-raba proprjeta' tiegħu. Il-konvenuti Camilleri tħajjru japplikaw taħt din l-iskema bħala possessori tat-territorju in kwistjoni. Infatti mlew il-formuli kollha relattivi u pprezentaw fid-Dipartiment immexxi mill-konvenut l-ieħor id-dokumenti kollha mitluba, inkluża dikjarazzjoni ġuramentata mill-konvenut Salvu Camilleri li kienet tgħid illi: *"Jiena hawn taħt iffirmat niddikjara u bil-ġurament tiegħi nikkonferma illi jien ili naħdem il-biċċa raba' magħrufa bħala 'ta' Borg Għarib' fil-limiti ta' Għajnsielem, Għawdex, tal-kejl ta' ċirka 9240 m.k. kif aħjar murija fuq il-pjanta hawn annessa u mmarkata Dokument A għal matul dawn l-aħħar tletin (30) sena."*⁴

L-attur jgħid illi hekk kif sar jaf b'din l-appikazzjoni, ntavola oġġezzjoni mal-Kummissarju ta' l-Artijiet,⁵ u mbagħad ipproċeda bil-kawża preżenti.

Irriżulta wkoll mill-provi prodotti li l-attur bħala *full time farmer* li qatt ma kellu ebda impieg ieħor, kien sa minn ċkunitu jqatta' l-ġurnata tiegħu f'dan ir-raba. L-uniku żmien li kien nieqes minn hemm kien fil-Gwerra meta ngabar suldat. Ma' l-awtoritajiet kollha konċernati huwa dejjem deher bħala l-persuna responsabbli minn dan ir-raba. Hekk naraw illi s-servizz tad-dawl huwa reġistrat f'ismu mal-Water Services Corporation,⁶ l-ispiera li hemm f'dan ir-raba hija wkoll reġistrata f'ismu mal-Malta Resources Authority,⁷ u l-ktieb tar-raba ta' l-attur juri li dan ir-raba qed jinħadem minnu.⁸ Il-bdiewa li għandhom raba fil-viċinanzi kkonfermaw illi sa f'tit qabel ma bdiet din il-kawża, meta l-

² ara depożizzjoni tal-Mons. Girgor Vella a fol. 60a sa 60c tal-process u dokumenti minnu esebiti a fol. 61 - 63, u kopja ta' ricevuta a fol. 30 .

³ ara kopji ta' l-istess ricevuti esebiti a fol. 31 – 32 .

⁴ ara Dok. TC 11 a fol. 74, u Dokti. TC 1 u TC 2 u fol.64 - 65, Dokti. TC 4 sa TC 10 a fol. 67 sa 73 u Dok. TC 12 a fol 75 .

⁵ Dok. TC 3 a fol. 66 tergo .

⁶ ara depożizzjoni ta' Angelita Grech a fol. 97 u Dok.. AG 1 a fol.98 - 104 .

⁷ Dok. RL 1 a fol. 91 .

⁸ Dok. JC 1 a fol. 158 .

attur minhabba raġunijiet ta' saħħa ma baqax jinżel daqshekk ta' spiss fir-raba, kienu jarawh jaħdem f'dan ir-raba l-ġurnata kollha, u kull meta kellhom bżonn jieħdu xi ilma mill-ispiera li hemm f'dan ir-raba kienu jitolbu lilu biss.

Minn naħa l-oħra l-konvenut Salvu Camilleri isostni li huwa wkoll kien jaħdem dan ir-raba w ilu hekk jagħmel minn meta kien għadu żgħir jgħin lill-missieru. Ġara pero' illi għal xi żmien qata' peress illi kien imsiefer. Imma meta rritorna u beda jaħdem mal-Milk Marketing Undertaking, xorta waħda kien isib il-ħin biex jinżel xi darbtejn jew tlieta fil-ġimgħa jaħdem f'dan ir-raba. L-attur jammetti dan, u jikkonferma li ħuh, bħal ma kienu jagħmlu wkoll ħutu l-oħra Pawlu u Toni, kien xi kull tant imur jgħinu fix-xogħol tar-raba. Ta' dan huwa dejjem kien jikkompensah bi prodotti li kien ikollu mill-istess raba. Il-bdiewa li għandhom ir-raba fil-qrib ukoll ikkonfermaw li kienu jaraw lil Salvu xi saġhtejn fil-ġhodu f'dan ir-raba jgħin lil ħuh. Il-konvenut Camilleri qal ukoll li kellu parti minn dan it-territorju fejn huwa kien ikabbar prodotti għalieh. Pero' baqa' qatt ma speċifika kemm kellu u fejn kienet din il-parti.

F'dawn iċ-ċirkostanzi huwa evidenti illi l-konvenut Camilleri ma jistax jitqies bħala ko-inkwilin tar-raba in kwistjoni, kif qed jippretendi. Is-suċċessur ta' l-inkwilinat ta' din ir-raba wara li rtira Ganni Camilleri, kien ibnu Carmelo, l-attur preżenti, u ħadd aktar. Il-fatt li l-konvenut Salvu Camilleri kien imur jgħin lil ħuh fix-xogħol tar-raba ma jintitolahx li jiġi rikonoxxut bħala ko-inkwilin, ġialadarba ma hemm xejn x'jindika illi din ir-raba kienet qed tinħadem bejn l-aħwa indiviżament bejniethom. Konsegwentement l-applikazzjoni tiegħu fejn stqarr illi kien ilu jaħdem dan ir-raba għal aktar min tletin sena, mingħajr aktar spjegazzjoni, saret biex jiġi sgwidat il-Kummissarju ta' l-Artijiet u tingħata l-impressjoni li huwa kien l-attwali u l-uniku pussessur tar-raba in kwistjoni. Dan naturalment kien ser ikun ta' preġudizzju kbir għall-attur, illi kieku ma skopriex b'kumbinazzjoni b'din l-applikazzjoni u laħaq intavola l-oġġezzjoni tiegħu, kien jispiċċa pprivat għal kollox mill-inkwilinat tagħha.

Il-konvenuti Camilleri jargumentaw illi din il-kawża saret intempestivament, għaliex l-attur messu stenna li l-ewwel tiġi proċessata l-applikazzjoni kontestata u mbagħad jekk jirriżulta li huwa ma jibqax rikonoxxut bħala l-inkwilin tagħha, seta' jieħu l-passi meħtieġa f'dak l-istadju. Il-Qorti pero' ma taqbel xejn ma' dan ir-raġunament, u ma tħossx illi l-attur kellu jistenna li l-ewwel jiġi preġudikat serjament fid-drittijiet tiegħu u forsi anke jitkeċċa mir-raba biex imbagħad jara x'għandu jagħmel halli jissalvagwardja d-drittijiet tiegħu. Anke l-istess Kummissarju ta' l-Artijiet, fid-dikjarazzjoni annessa ma' n-nota ta' l-eċċezzjonijiet tiegħu, wera li kien dispot joqgħod għal dak li tiddeċidi din il-Qorti dwar minn kellu dritt jiġi rikonoxxut fl-inkwilinat ta' dan ir-raba, fl-użu tad-diskrezzjoni tiegħu f'dan ir-rigward.

Għaldaqstant kien ġustifikat l-attur li jipproċedi b'din il-kawża hekk kif sar jaf bl-applikazzjoni in kwistjoni.

Għal dawn il-motivi tiddeċidi l-kawża billi, filwaqt illi tiċċad l-eċċezzjonijiet tal-konvenuti konjuġi Camilleri, tilqa' t-talbiet attriċi u:

1. tiddikjara illi l-attur huwa l-inkwilin ta' porzjon art tal-kejl ta' ċirka disat elef mitejn u erbgħin metru kwadru (9240 m.k.) magħrufa bħala "tal-Ġebel l-Aħmar" sive "ta' Borg Għarib" fil-limiti ta' Għajnsielem, kif tidher fuq il-pjanta annessa u markata Dokument A ma' ċitazzjoni, liema art huwa jikri mingħand l-Uffiċċju Kongunt bħala suċċessur tal-Massa Kapitulari tal-Katidral ta' Għawdex;
2. tiddikjara li l-konvenuti konjuġi Camilleri ma għandhom l-ebda jeddijiet fuq din ir-raba';
3. tiddikjara illi l-applikazzjoni sottomessa mill-konvenut Camilleri mal-konvenut Kummissarju ta' l-Artijiet fl-iskema sabiex tingħata qbiela fuq art agrikola tal-Gvern saret bi preġudizzju għad-drittijiet ta' l-attur;
4. tiddikjara illi r-rappreżentazzjonijiet magħmulin f'din l-applikazzjoni mhumiex veritieri;

Kopja Informali ta' Sentenza

5. tikkundanna lill-konvenuti Camilleri sabiex jirtiraw definittivament l-istess applikazzjoni; u

6. tordna lill-konvenut Kummissarju ta' l-Artijiet sabiex fin-nuqqas jiċċad din l-applikazzjoni.

Bl-ispejjeż, fiċ-ċirkostanzi, jkunu kollha a karigu tal-konvenuti konjuġi Camilleri.

< Sentenza Finali >

-----TMIEM-----